

БАЩАТА НА БЪЛГАРСКАТА ЕТНОГРАФИЯ

**120 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ
(1896–1979)**

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ЕТНОЛОГИЯ И ФОЛКЛОРИСТИКА
С ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ

БАЩАТА НА БЪЛГАРСКАТА ЕТНОГРАФИЯ

**120 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ
(1896–1979)**

София • 2016

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

*На корицата: цветна етнографска карта на български народни носии,
публикувана от Христо Вакарелски през 1942 г.*

Отговорен редактор:

проф. д.изк. Лозанка Пейчева

Редакционна колегия:

проф. д.и.н. Рачко Попов

гл.ас. д-р Лина Гергова

гл.ас. д-р Мила Маева

гл.ас. д-р Пламена Стоянова

гл.ас. д-р Яна Гергова

© Лозанка Георгиева Пейчева, отговорен редактор, 2016

© Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей – БАН, 2016

© Яна Максимова Гергова, художествено оформление, 2016

© Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2016

ISBN 978-954-322-880-5

СЪДЪРЖАНИЕ

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ – ЕТНОГРАФЪТ НА БЪЛГАРИЯ	9
ЗА МОЯ БАЩА С ЛЮБОВ И ПРЕКЛОНЕНИЕ	16

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ – ЖИВОТ И ДЕЙНОСТ

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ: ДУХОВНИЯТ ИСПОЛИН ОТ МОМИНА КЛИСУРА	
Лозанка Пейчева	25

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ – ИЗСЛЕДОВАТЕЛ НА ЖИВОТА И ДЕЛОТО НА НАШИ ЕТНОГРАФИ И ФОЛКЛОРИСТИ	
Райна Каблешкова	55

АРХИВНОТО НАСЛЕДСТВО НА ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ

АРХИВНО ФОТООКО КЪМ СТРАНДЖА И РОДОПИТЕ	
Елена Бугарчева	65

ЗАПИСКИ И ЩРИХИ ОТ АРХИВА НА ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ	
Анни Кирилова	75

ЕТНОГРАФИЯ НА МАКЕДОНИЯ – НЕЗАВЪРШЕНАТА ЛЕБЕДОВА ПЕСЕН НА УЧЕНИЯ	
Еля Цанева	82

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ И НАРОДОУЧНОТО ДРУЖЕСТВО	
Мила Маева, Пламена Стоянова	93

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ – МУЗЕИТЕ И ЗАДРУГАТА

ИЗГОРЕЛИТЕ ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕИ В СЪРЦЕТО НА ДИРЕКТОРА	
Анита Комитска	109

В ПРАХА НА РУИНИТЕ. ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ И КОЛЕКЦИЯТА ОБРЕДНИ
ХЛЯБОВЕ НА НАРОДНИЯ ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ
Елена Водинчар 117

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ И СЪЗДАВАНЕТО НА ЗАДРУГА НА МАЙСТОРИТЕ НА
НАРОДНИ ХУДОЖЕСТВЕНИ ЗАНАЯТИ
Биляна Попова 128

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ, ФОЛКЛОРНИТЕ ПЕСНИ И МУЗИКАТА В БЪЛГАРИЯ

♦

ЗА НАРОДНАТА ПЕСЕН И ПРИНОСИТЕ НА ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ
Стоянка Бояджиева 137

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ И МУЗИКАЛНОАНТРОПОЛОГИЧНОТО ПОЗНАНИЕ:
ПУБЛИКАЦИИ И ТЕРЕННИ НАБЛЮДЕНИЯ
Наталия Рашкова 153

ЕДИН ЕТНОМУЗИКОЛОЖКИ ПРОЧИТ НА СТУДИЯТА НА ВАКАРЕЛСКИ
„МУЗИКАТА В ЖИВОТА НА РОДНОТО МИ СЕЛО МОМИНА КЛИСУРА,
ПАЗАРДЖИШКО“
Радка Братанова 165

ОБЛЕКЛО И КАЛЕНДАРНИ ОБРЕДНИ КОМПЛЕКСИ

♦

ОБЛЕКЛОТО В ПЕРНИК ПРЕЗ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК – ВЕРБАЛЕН
И ВИЗУАЛЕН ДИСКУРС
Цветана Манова 179

ТРАДИЦИОННОТО НАРОДНО ОБЛЕКЛО ВЪВ ВАРНЕНСКО – МОДЕЛИРАЩ ЗНАК
ЗА ОТЛИЧИЕ НА ЕТНОГРАФСКИТЕ ГРУПИ ПО СЕВЕРНОТО ЧЕРНОМОРИЕ
(КРАЯТ НА ХІХ – НАЧАЛОТО НА ХХ ВЕК)
Диана Тодорова 197

ТРАДИЦИОННОТО ОБЛЕКЛО В ХАРМАНЛИЙСКА ОБЩИНА
Татяна Димитрова 206

СИРНИ ЗАГОВЕЗНИ В СВИЛЕНГРАДСКИЯ КРАЙ
Елена Митева 219

ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ И ЕТНОГРАФСКИЯТ МУЗЕЙ – ВАРНА. ПРОЛЕТНИ ОБИЧАИ НА МАЛОАЗИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ ВЪВ ВАРНЕНСКО (XIX–XX ВЕК)	
Лидия Петрова	230
ГЕРГЬОВСКИЯТ КРЪСТ НА С. ПЛАКОВО	
Миглена Петкова	246
ПРАЗНУВАНЕТО НА „СВЕТЕЦ“ В НЯКОИ ВЛАШКИ СЕЛА ОТ ВИДИНСКО	
Десислава Божидарова	254

СМЪРТТА И ЗАДГРОБНИЯТ ЖИВОТ

<i>ОНЯ СВЯТ</i> – ПРЕДСТАВАТА ЗА СМЪРТТА И ЗАДГРОБНИЯ ЖИВОТ В ТРАДИЦИОННАТА НАРОДНА КУЛТУРА НА БЪЛГАРИТЕ И В ИЗСЛЕДВАНИЯТА НА ПСИХОЛОЗИТЕ ХИПНОТЕРАПЕВТИ. СЪПОСТАВИТЕЛЕН АНАЛИЗ	
Калина Тодорова	263
СМЪРТТА КАТО ВЪТРЕШНОПРИСЪЩА НА ЧОВЕШКОТО	
Мария Димитрова	281
МЯСТОТО НА НАСТЪПВАНЕ НА СМЪРТТА – МЯСТО НА ПАМЕТ (ОЩЕ МАЛКО ЗА СЪВРЕМЕННАТА ПОМЕНАЛНА ОБРЕДНОСТ)	
Виолета Коцева	293

ПОГРЕБАЛНИ ОБРЕДИ

ПРОСТРАНСТВЕНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА БЪЛГАРСКОТО ТРАДИЦИОННО ПОГРЕБЕНИЕ	
Катя Михайлова	305
БЪЛГАРСКИТЕ ПОГРЕБАЛНИ ОБИЧАИ И ОБРЕДИ – ПАРАЛЕЛИ С ОБЛАСТТА ГОЛО БЪРДО, АЛБАНИЯ	
Веселка Тончева	320
ПОГРЕБАЛНИ ОБИЧАИ В ЦАРИБРОДСКО (ДИМИТРОВГРАДСКО, РЕПУБЛИКА СЪРБИЯ)	
Валентина Васева	331

БЕЛЪТО НА МЪРТВИЯ

Рачко Попов

340

**ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ И ВЛИЯНИЕТО МУ ВЪРХУ ЕТНОГРАФСКИТЕ
ИЗСЛЕДВАНИЯ И МУЗЕЙНИТЕ ПРАКТИКИ**

♦

**СПОМЕНИТЕ НА ОБЩЕСТВЕНИЦИ ОТ СТАРОЗАГОРСКО – ИЗТОЧНИК НА
ЕТНОГРАФСКА ИНФОРМАЦИЯ (ПО МАТЕРИАЛИ ОТ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА
XIX – НАЧАЛОТО НА XX ВЕК)**

Евгения И. Иванова

347

ЗА ПЪРВИТЕ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ И ЕТНОГРАФСКИТЕ ПРИНОСИ ОТ БЯЛА ЧЕРКВА

Анастасия Георгиева

357

ДЕТСКИТЕ ИГРАЧКИ. ОПИТ ЗА РЕКОНСТРУКЦИЯ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ

Петя Банкова

368

ПОГАЧА ИЛИ BABY SHOWER

Ирина Коларска

375

**ЧОВЕШКИЯТ ТРУД КАТО ОБЕКТ НА ДОГОВАРЯНЕ В ТРАДИЦИОННОТО
БЪЛГАРСКО СЕЛСКО ОБЩЕСТВО**

Камен Дончев

384

**АВТОХТОНИЯТА – МОТИВАЦИЯ ЗА НОВА ФОРМА НА АЛТЕРНАТИВЕН
ТУРИЗЪМ**

Камелия Грънчарова

395

**СЪЗДАВАНЕ, СТРУКТУРИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА НАПРАВЛЕНИЕ
„ЕТНОГРАФИЯ И ФОЛКЛОР/ ЕТНОЛОГИЯ“ КЪМ МУЗЕЯ „ДОМ НА ХУМОРА И
САТИРАТА“ – ГАБРОВО**

Татяна Цанкова

406

♦

ПРИЛОЖЕНИЕ

425

БАЩАТА НА БЪЛГАРСКАТА ЕТНОГРАФИЯ
120 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ХРИСТО ВАКАРЕЛСКИ
(1896–1979)

Българска
Първо издание

Рецензенти:
доц. д-р Владимир Пенчев
доц. д-р Николай Вуков

Редактор:
Катя Тошева

Художествено оформление:
Яна Гергова

Формат: 70 × 100/16 mm
Печатни коли: 27,37

Печатница на Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“
София, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 5

www.baspress.com

ISBN 978-954-322-880-5